

Representantforslag 100 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson

Dokument 8:100 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om trygg håndtering av radioaktivt avfall

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har i dag 17 tonn langlivet radioaktivt avfall i form av brukt reaktorbrensel fra driften av to forskningsreaktorer som drives av Institutt for energiteknikk (IFE) på Kjeller og i Halden. I tillegg finnes andre typer radioaktivt avfall med ulik strålingsaktivitet og halveringstid. Avfallet omfatter blant annet brensel av metallisk uran som ble brukt i IFEs tidlige nukleære forskning og har ligget lagret hos IFE på Kjeller siden 1960-tallet. På sikt vil det høyaktive avfallet måtte sluttlagres i et deponi for å beskytte mennesker og miljø i over flere hundre tusen år. Avfallet er nå midlertidig lagret midt i en tett befolkning og raskt voksende by. Brenselet er ustabil og potensielt selvantennelig ved kontakt med luft. Det er derfor ikke egnet for langtidslagring. På noen av dagens lagerposisjoner er det oppdaget fuktighet og rust på beholdere med høyaktivt uran. Det er derfor mistanke om at grunnvann lekker inn i lagerbrønnene.

Forslagsstilleren mener det er svært alvorlig at det har oppstått usikkerhet om hvorvidt brenselet er lagret på en trygg måte. Arbeidet med å finne en løsning på hvordan atomavfall skal lagres i fremtiden har nå pågått i 17 år uten at det er tatt en beslutning. IFE omtaler situasjonen som utilfredsstillende og har understreket at det aldri var ment at lageret på Kjeller skulle være permanent og at det burde vært tatt en beslutning om hva som skal skje med avfallet for lenge siden. Mistanken om lekkasje skaper frykt og

usikkerhet i kommunen, og atomfysiker Nils Bøhmer uttalte i mars 2016 at «fuktproblemene viser at situasjonen er prekær og at det haster mer enn noen gang å få forgang i planene om et nytt lager». Forslagsstilleren mener enhver risiko for ulykker, eller helse- og miljøskadelige lekkasjer fra lagring av radioaktivt avfall er uakseptabelt. Derfor haster det å finne en trygg løsning for det ustabile brenselet på Kjeller.

En løsning for brenselet på Kjeller bør samordnes med en løsning for resten av det radioaktive avfallet i Norge. Av 17 tonn radioaktivt avfall er over ti tonn av avfallet kjemisk ustabil og har dårlig lagringsbestandighet. Oppfølging og gjennomføring av lagringsløsninger og dekommisjonering av de norske reaktorene forutsetter en beslutningsprosess om finansiering, organiseringsmodell og ansvarsavklaring. Det kommer frem i to rapporter som Det Norske Veritas har utarbeidet på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet. Selv om IFE har driftsansvar for reaktorene og Statens strålevern har sikkerhetsansvar, er det ingen som har et klart ansvar for håndtering av avfall. Videre er det knyttet omfattende kostbare og tidkrevende utfordringer til opprydningsarbeid etter fremtidig nedstenging og dekommisjonering av reaktorene i Norge. Flere tusen tønner avfall vil trenge lagringsplass som Himdalen-anlegget i Aurskog Høland ikke har kapasitet til.

Forslagsstilleren er kjent med at Nærings- og fiskeridepartementet i april 2016 mottok to nye kvalitetssikringsrapporter om temaet. Den første rapporten handler om oppbevaring av det nukleære avfallet og kvalitetssikrer konseptvalgutredningen som tidligere er gjort om oppbevaring av avfallet. Den anbefaler at avfall som er ustabil, snarest må lagres forsvarlig, og stabiliseres gjennom repressering. Rapporten anbefaler Arevas anlegg i Frankrike, og mener at dette er den beste mulighet for repressering. Rapporten anbefaler også at det bygges et nasjonalt

deponi som forsegles. Det er stort sett sammenfall mellom kvalitetssikringsrapporten og konseptvalgsutredningen om oppbevaring. Unntaket er kostnadene, som er betydelige høyere i kvalitetssikringsrapporten. Årsaken til prisforskjellen er at prisen på et nasjonalt deponi er tatt med i beregningen. Totalkostnadene til oppbevaring av det radioaktive avfallet beregnes til 12,8 mrd. kroner. Av denne summen utgjør et nasjonalt deponi 9,8 mrd. kroner, og repressering 2,6 mrd. kroner.

Den andre kvalitetssikringsrapporten handler om stenging og riving av atomanleggene, også kalt dekommisjonering. Rapporten tar ikke stilling til om og når reaktorene skal avvikles, men anbefaler at tomtene der reaktorene er, ryddes helt opp, slik at det ikke er begrensninger rundt videre bruk. Tomtene vil kunne brukes til alle formål, også boliger. Kostnadene beregnes til 1,8 mrd. kroner. Det vil ta rundt 15 år å gjennomføre selve nedbyggingen.

Forslagsstilleren har merket seg at næringsministeren arbeider for å få på plass forsvarlige planer for fremtidig nedbygging av de norske forskningsreaktorene og ny oppbevaringsløsning for avfallet, men vil samtidig påpeke at dette arbeidet allerede har pågått i svært mange år. Regjering etter regjering har i årevis skjøvet utfordringene knyttet til avfallshåndtering fremover i tid. Det er derfor grunn til å frykte at fremdriften i arbeidet kan bli ytterligere forsinket, blant annet som følge av de store kostnadene som er forbundet med å ta grep i saken. Kostnadene vil imidler-

tid ikke bli lavere selv om regningen skyves fremover i tid. Forslagsstilleren mener derfor at regjeringen må foreslå å bevilge tilstrekkelige midler i kommende statsbudsjetter for å sikre raskest mulig fremdrift i arbeidet for trygg lagring av atomavfallet på Kjeller. Det er ikke akseptabelt om trygge lagringsløsninger utsettes fordi dette nedprioriteres i statsbudsjettet. Samtidig bør regjeringen snarest mulig etablere et statlig organ som har ansvar for håndtering av radioaktivt avfall.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjettet for 2017 sette av de midlene som trengs for å sikre raskest mulig fremdrift i arbeidet med å etablere en trygg løsning for sluttlagring av norsk atomavfall.
2. Stortinget ber regjeringen innen 1. januar 2017 etablere et statlig organ som har ansvar for håndtering av radioaktivt avfall.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere om det er nødvendig å iverksette midlertidige krisetiltak for å hindre risiko for lekkasjer fra lagringen av atomavfall på Kjeller.

31. mai 2016